

הלכות תפלה צרצו

ולולב בזמנו מותר לאחוז¹ אע"פ שאם יפול אפשר שיפסל מ"מ בין שהאחזה היא מצוה² אינו נסדר בשבילו:

ב מותר לאחוז סדור בידו בשעה שמתפלל³ שבין שאותו לצורך התפלה⁴ אינו נסדר בשבילו ומי"מ אם לא היה בידו קודם שהתחיל⁵ לא יחזור⁶ אחריו בתפלה ליטלו משום הפסק אלא אם כן היה במקום מיוחד שהוא מוכן אז מותר ליטלו אפילו בתוך התפלה והוא שנוטלו כדי להתפלל מתוכו.

וכל המתפלל מתוך הסדור יזהר שירשום תחלה כל המקומות שצריך להתפלל באותה תפלה⁷ ולא יחפש אחריהם בתוך התפלה כי יפסיק על ידי זה ולא יוכל לבזבז יפה:

ג נפל ספר לפניו על הארץ ואינו יכול לבזבז יפה מפני זה⁸ מותר להגביהו כשיסיים אותה ברכה שהיא עומד בה:

צו שלא יתקן ולא יתקן בשעת התפלה וכו' ה' סעיפים:

א לא יתקן⁹ הדינו¹⁰ נפחה שאדם מוציא מגופו לפני מתוך שבעו ולא יתקן הדינו שפותח פיו כאדם הרוצה לישן או שעמד משינה ואם יתקן או פתק לרצונו ה"ו מגסי הרוח¹¹ אם צריך לפרק מתוך אונס יניח ידו על פיו שלא תראה פתיחתו.

ולא יניח ידו על עול סנטרו¹² הדינו לחי התחתון¹³ בשעת התפלה מפני שהוא דרך גסות הרוח¹⁴ וחזונים העושים כן בשעת הזמנ מותר¹⁵ לפי שאינם מתכוונים לגסות אלא להנעים את הקול אבל שלא בשעת הזמנ אסור:

ב היתקן בתפלתו כאלו רק בפני המלך¹⁶ לפיכך אסור לרוק לרצונו שלא מאונס¹⁷ אפילו עומד בתחנונים שלאחר התפלה¹⁸ שכל זמן שלא פסק הרי זה עומד לפני המלך אבל אם צריך לרוק מותר כדי שלא יצטער בתפלה ונמצא טרוד¹⁹.

ומכל מקום לא ירוק על גבי קרקע²⁰ אפילו יש שם גמי או תבן שיכסו הרק²¹ אלא מבליעו בכסותו²² בענין שלא יהא נראה כגון בכגד התחתון אבל בכגד העליון שהרק נראה אסור

1 מ"א ס"ק א. פי' ר"א"ה ור"י יונתן על הר"ף שם. וראה פירוש רש"י שם.

2 ר"א"ה ור"י יונתן שם. ר"ש שם. מור ורמ"א שם. ח' לחם חמודות דברי המגדל ברכות פ"ג אות קכב. מ"א שם.

3 ברייתא שם ברכות כד, ב. י' ירושלמי ברכות פ"ג ה"ה לפי ר"ש הנגיד הובא ברא"ש פ"ג ברכות ס"ו לט, וראה גם הרב רבנו יונה פ"ג ברכות (פג, ב ד"ה ואי), ורשב"א ברכות שם. וראה מור ושילע ס"ב.

4 מ"א ס"ב. וראה לקמן ס"ו קכב ס"א.

5 ראה הרב רבינו יונה שם. מ"א ס"ג. וראה לעיל ס"ו צ ס"ה. ס"ו צב ס"ב. לקמן ס"ו קכא ס"א.

6 רב יהודה ברכות שם (רש"י ברכות כד, מוע"א ד"ה (רק).

7 הרב רבינו יונה שם. עולת המיד ס"ק ג. ועי' לעיל ס"ו צ ס"ד.

8 ברכות שם. מור ושילע שם. מ"א ס"ד. ממשמעות הרב רבנו יונה שם (ר"ה ואי וד"ה מבליעו).

9 ה' סוכה זא, ב. הרב רבנו יונה פ"ג ברכות (ד, ב ד"ה ס"ב). מור ושילע ס"א. מ"א ס"ב. ב.

10 ראה לקו"ש ה"ט ע' 353 בשה"ג. ז' שו"ת תרומת הדשן סי' י"ז. שילע ס"ב. ח' ראה לעיל ס"ו צב ס"א. ור"ה.

11 הרב רבינו יונה פ"ג ברכות (פג, ב סוף ד"ה ואסור). רמ"א שם.

12 ס"ז ס"ק ג.

13 ספר חסידים ס"ו תשע. מ"א ס"ק ג. וראה לקמן ס"ו צ ס"ד ור"ה.

סימן צז

א ברייתא ברכות כד, ב. מור ושילע ס"א. ב' רש"י ברכות כד, מע"א. ס"ז ס"ק א. ג' ברכות כד, ב. מור. ד' ר' (יצחק) חנינא שם לפי רש"י ד"ה על. כ"י מירושלמי ברכות פ"ג ה"ה, הובא בתלמי ברכות שם (מג, ב ד"ה ואי), ורא"ש פ"ג ברכות ס"ו לט. מור ושילע שם. ה' ברכות שם לגי' הר"ף. מור ורמ"א שם.

הלכות תפלה זו

רצו

ובמקומות שלובשין בחגורה חתוכת בנד¹⁰ (שקורין פציילט) אפשר שמוחר להבלע בו אע"פ שהרוק נראה שכיון שהוא עשוי לכך אין בו משום מואס.

ואם הוא אטמטט¹¹ שמאום עליו להבלעו בכסותו¹² או שמאום עליו להשהותו כפיו עד שיבלענו¹³ (או שהוא כסות נאה¹⁴ ואם נצריכנו שיבלענו יטרידנו ג"כ¹⁵) וזרקו לאחוריו אבל לא לפניו¹⁶ מפני שהמתפלל שכונה לפניו¹⁷ וצדדין הם כלפניו לענין זה¹⁸ ואם אי אפשר לו לזרוק לאחוריו וזרקו לשמאלו אבל לא לימינו¹⁹ משום שנאמר ה' צדק על יד ימינך ואם אי אפשר לו לרוק כי אם לפניו מותר כדי שלא יטריד²⁰:

ג. אם כנה עוקצתו ימשמש בכנריו להסירה²¹ שלא תהבטל כוונתו²² אבל לא יסורנה כירו²³ אפילו היא במקום²⁴ שאין שם מלמולי זיעה²⁵ (שאין צריך נטילת ידיים לתפלה²⁶ כמו שאין צריך אם נגע בשאר כעלי חיים ממואים) מ"מ מאוסה היא וגנאי הוא אפילו אם יראנה אדם ק"ו כשעומד בתפלה לפני מלכי המלכים הקב"ה.
אבל שלא בשעת תפלה י"ח יכול ליטול כנה ולזרקה בבית הבנסת²⁷ כמו שמוחר לרוק בבית הבנסת²⁸.

(ואפילו נגע במלמולי זיעה) די בקיון עפר²⁹ להזכרת השם או לדברי תורה כמ"ש בס' ד"י³⁰ וצ"ב³¹.

או יטלנה ע"י בנד³² לפי שמשום רוח רעה ששורה על הירדים³³ הנוגעים בכנה אין נקיון מיעול אלא נטילה במים כמ"ש בס' ד"י³⁴:

ד. אם נשמש טליתו ממקומו יכול למשמש בו ולהחזירו³⁵ אפילו נפל רובו³⁶ אבל נפל כולו אינו יכול לחזור ולהתעטף בו משום הפסק³⁷ (אלא א"כ שהוא מרוד על ידי זה ואינו יכול לכונן³⁸):

ה. הנושא משאווי על כתפיו והגיע זמן התפלה³⁹ פחות מד' קבין מפשילו לאחוריו ומתפלל ולא יאחזנו בידו על כתפיו⁴⁰ (כדי שלא יהיה מרוד בתפלתו באהיות המשאווי על

ל. אור זרוע ח"א ס' צה. מור ושילע שם.
 לא. לבוש ס"ג.
 לב. ובמקום המנוגע אסור משום הפסק אף כשיש מים מנומנים, כדלעיל ס' צב ס"ה.
 לג. משום נקיות, אף שיש בהם משום רוח רעה כדלקמן בסוף המעוף וש"ס.
 לד. אור זרוע שם. רמ"א ס"ג. וראה לקמן ס' קסו ס"ה.
 לה. כדלעיל ס' צ ס"ד וש"ס.
 לו. ח"א ס"ק ג.
 לז. מהר"ק ס' א. מהר"ק ס"ג.
 לח. ס"ו.
 לט. מ"א שם.
 מ. לבוש ס' ד ס"ח.
 מא. מהר"ק ס"ח. וראה תהלה לורד ס' ג.
 מב. רבי שם ברכות כד, רע"ב דפי' רבינו חננאל הנבא בתום ד"ה ונמשמש, והרב רבינו יונה (מונ. ב. ד"ה ואסור), ורא"ש ס' לט. כ"י ברעתם. מור ושילע ס"ה.
 מג. ח"א ס"ק ה.
 מד. ראה לעיל ס' ח סכ"ג. ס' סו ס"א.
 מה. עיי' ח"א סוף ס' צו ס"ק ג, ולעיל שם ס"ג.
 מו. ב"ח קה, ב. ש"ע ס"ה. וראה לעיל ס' סו ס"ה.
 מז. עיי' ב"י. וראה לעיל ס' צו ס"א וש"ס.

טז. ח"א שם.
 זי. רב אשיי שם.
 יח. מור. ב"י. ש"ע ס"ב.
 יט. הרב רבינו יונה שם ד"ה ואי, ראה ב"י. עולת תמיד ס"ק ה. אלה רבה ס"ק ג.
 כ. עיי' גמרא שם. ולבוש ס"ב.
 כא. לבוש שם.
 כב. כ"י ברעת המנ"פ פ"ג מהל תפלה ה"א, וברעת הרב רבינו יונה שם. וראה ש"ע ס"ב.
 כג. ראה לקמן ס' צח ס"א וש"ס. ס' קב ס"א.
 כד. ראה לעיל דפי' עט.
 כה. ירושלמי ברכות פ"ג ה"ה, לפי הרב רבינו יונה שם. רמ"א ס"ב. כ"י ברעת המור.
 כו. תהלים קכא, ה. שבלי הלקט ס' ת. מ"א ס"ק ג. וראה לקמן ס' קלא ס"א.
 כז. ר"ח (סוף ד"ה ונש"א). עולת תמיד ס"ק ג. אג"י זוטא ס"ק ג.
 כח. דברי תבות כד, רע"ב לפירוש דפי' ד"ה ונמשמש. כ"י ברעת תוס' ברכות שם ד"ה ונמשמש, והרב רבינו יונה פ"ג ברבנות (מונ. ב. ד"ה ואסור), ורא"ש ברכות פ"ג ס' לפ. מור ושילע ס"ג.
 כט. מור ושילע שם.

הלכות תפלה צוֹרֵחַ

כתפיו בידו ולא יוכל לכזין כראוי ועוד לפני מלך בשר ודם אין עומדין בן ק"ו לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא) ד' קבין לא יפשיטנו לאחריו מפני שכבודו מונעו מלכוין¹⁰⁰ אלא מניחו ע"ג קרקע עד לאחר התפלה:

צח צריך שיהיה לו כוונה בתפלתו וכו' ה' סעיפים:

א מחשבתו כצד¹⁰¹ המחפלל צריך שיכוין בלבו פירוש המלות שמוציא בשפתיו¹⁰² שנאמר¹⁰³ תכין לבם תקשיב אונך וצריך שיראה עצמו כאלו שכינה שרויה כנגדו¹⁰⁴ ועיר הכוונה ויסור כל המחשבות הטורדות אותו¹⁰⁵ עד שתשאר מחשבתו וכוונתו זכה בתפלתו ויחשוב כי אלו היה מדבר לפני מלך בשר ודם היה מסדר דבריו ומכוין בהם יפה לבל יכשל ק"ו לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שצריך לכוין לפניו אף מחשבתו כי לפני המחשבה כדבריו כי כל המחשבות הוא חוקר וכך היו עושים הסידים¹⁰⁶ ואנשי מעשה שהיו מתבודדים ומכוונים בתפלתם עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמיות ולהתברות רוח השכליות עד שהיו מגיעים קרוב למעלת הנבואה ואם תבא לו מחשבה אחרת בתוך התפלה ישתוק עד שתתבטל המחשבה.

ואם אינו יכול לכוין פירוש המלות עכ"פ צריך שיחשוב¹⁰⁷ בשעת התפלה¹⁰⁸ בדברים המכניעים את הלב ומכוונים לכו לאביו שבשמים ולא יחשוב בדברים שיש בהם קלות ראש¹⁰⁹.

וקודם התפלה יחשוב מרוממות האל יתברך ושפלות האדם¹¹⁰ ויסיר כל תענוגי אדם מלבו. ואין לנשק בנוי הקטנים בבית הכנסת¹¹¹ כדי לקבוע בלבו שאין אהבה כאהבת המקום ברוך הוא.

וילדים המבולבלים אבותיהם בתפלה אין להביאם כלל לבית הכנסת¹¹²:

ב לא יתפלל לא במקום שיש בו דבר שמבטל כוונתו¹¹³ כגון במקום שיש שکر חדש שמריה ולא בשעה שמבטלת כוונתו שאין דעתו מיושבת עליו מאיזה צער או כעס או ממורת הדרך.

ועכשיו אין אנו נוהגין בכל זה מפני שאין אנו מכוונים כל כך בתפלה¹¹⁴:

¹⁰⁰ ראה לקמן הל' ת"ת פ"ד ה"ה. לעיל סי' צג ס"א.
¹⁰¹ ח' אחרות חיים הלכות תפלה סי' לו בשם ד"ר ש"ע שם.

¹⁰² עיי' ב"י (מארחות חיים שם) וצ"ע. וראה היום יום ל"א אדר א' לק"ש הל"ד ע' 70 הנ' 26.

¹⁰³ ראה לעיל סי' צג ס"ב.
¹⁰⁴ יא' הרב רבינו יונה ריש פ"ה דברכות ר"ה כ"ד. רמ"א שם. ועיי' לעיל סי' צג שם. אג"ק חו"א ע' רל. סי' המאמרים מלוקט ח"ו ע' צח הנ' 72.

¹⁰⁵ יב' ש"ת בנימין זאב סי' קסג, בשם אגודה פ' כצד מכריבין. רמ"א שם.

¹⁰⁶ יג' דרך חיים (לד"מ די' לונגו) מובא בש"גה עניני תפלה ד"ה אמור לישן מ"א ס"א א. ועיי' לקמן סי' קכ"ד ס"י.

¹⁰⁷ יד' עירובין (צ"ח) ס"ה, א (ורש"י) וירושלמי ברכות פ"ה ה"א. מור וש"ע ס"ב. מ"א ס"ק ב"ג.

¹⁰⁸ טו' ש"ת תנאונים שערי תשובה סי' פפ. ראשכול הלכות תפלה (בשם רבנאתה). מור בשם מהר"ם. הגהות

מח' ראה לעיל סי' מא ס"א.
מט' ראה רש"י ב"מ שם ד"ה מפשילן. לבוש ס"ה. עולת המזב' ס"ק ה.

סימן צח

א מור. ראה לעיל רס"י צ.
ב ברייתא ברכות לא, א. מור וש"ע ס"א.
ג תר"י ברכות שם (כב, ב ד"ה המתפלל). טור וש"ע שם.
וראה סמ"ק ריש סי' יא. וראה לעיל סי' סב ס"ב וש"ע.
וראה ערו"ו לעיל סי' ס ס"ה. ועיי' אג"ק ארמ"ר האגנעני ע' רכו וע' שא.
ד תהלים, י. ת. ברכות שם. מור. לבוש ס"א.
ה סוהרדין כ"ב, א. מור וש"ע שם. ראה לעיל סי' צד ס"ג.
סי' צו ס"ב. לקמן סי' קכ ס"א. סי' קג ס"ב. סי' קכג ס"א. סי' קלא ס"א. סי' תריג ס"י.
ו טור וש"ע ולבוש שם. וראה סמ"ק שם, ושם בהגדה (אות ד).